

Ať nechodí na slunce, kdo má máslo na hlavě. Nechodí na slunce, když máš máslo na hlavě.

Verb mít máslo na hlavě (Čl. zkoušený, moudrý vůči druhému v radě n. komentáři ke zkompromitovanému třetímu a jeho neprozíravému kroku ap., zvl. s ohledem na jeho proklamovaný postoj, morální zásadu ap. a jeho vlastní předchozí provinění se vůči ní ap.) pokud se člověk proti něčemu provinil, nemůže to bez ostudy n. posměchu (věřejně) vyžadovat od druhých; nečeš-li se zesměšnit, nedoporučuj to, cos sám porušil. ■ S čl. nemá chtít od druhých co sám nedělá ◆ Přísl. 10.

Jako že je slunce na nebi / nade mnou / nad náma! (Čl. důrazně a emphaticky vůči druhému k zesílení pravdivosti svého tvrzení, slibu, přísahy ap.) opravdu, zcela určitě je to tak, věř mi! A: Tak ty tvrdíš, žeš ho všcera viděl u nás na dvoře? – B: Jako že je s. nade mnou! ■ S věř mi!, to je tak, to je pravda

Nic nového / nového pod sluncem. (Čl. zkoušený ve strážlivém komentáři vůči druhému v reakci na výkon, výrok, výzor třetího, někdy v kontrastu ke vzrušení, nadšení druhého ap.) není to nic překvapivého ani nadprůměrného; to není nijak mimořádné a dalo se očekávat, předpokládat, že se to tak stane. A: To je hrůza, jak sou některý mužský zabezděný! – B: Nic n. pod s.! Pořád ne a ne pochopit, že se mi to líbí a že mi to má koupit. ■ S to je průměrné, to není zajímavé, to nepřekvapuje mě ◆ Z lat. Nihil novi sub sole, stov. Kaz 1,9.

Slunce nezapadá nad mou říší / v mé říši. (Čl. chlubně a v přehánění vůči druhému, druhým o své moci, majetku, nejčastěji žertem:) můj majetek a sféra vlivu n. vlády jsou velké a mám (tam) velkou moc. A: A strejdo, seš hodně bohatý? – B: S. n. nad mou říši. – A: J6? Jak to? – B: No jako námořník jezdrím všude, ne? ■ S já jsem mocný ◆ Španělský král Filip II. (1527–1598).

Kdo na slunci chodí, toho stín následuje. (Čl. moudrý v komentáři n. radě vůči druhému o následcích jeho postavení, úřadu ap.) mocný člověk vystavený pozornosti veřejnosti bývá pro nějaký nedostatek, vadu ap. vždy kritizován, pomlouván ap.; v životě na veřejnosti nemůže člověk zůstat zcela bezúhonný, bez pomluvy ap. ■ S čl. mocný svádí ke kritice a pomluvě ◆ Přísl. 10 (Čelakovský).

Slunce praží / pere / se (do toho / něčeho) opírá. (Čl. vůči druhému v komentáři o otevřeném místě,

ploše, zvl. v létě a bezvětrně) je to vysočina (Čl. zkoušený, moudrý vůči druhému v radě n. komentáři ke zkompromitovanému třetímu a jeho nehorák ap.) Padla sice rosa, ale louha byla-li suchá. S. se do ní už chvíli opírám. ■ S to je vada

Ustup mi ze slunce! (Čl. vzdělaný vůči druhému rozloživě a zvl. s ohledem na omezení pohybu, vstupu, jeho prostoru a bránění mu v činnosti, chování třetího, ap.) nepřekážej, nebráň mi a nech mi prostoru, chci! Ustup mi ze s.! Nevídlím na zvláštní Alexandru Makedonského v odpovědi na jestli něco nepotřebuje, Plutarchos (30. století př. n. let) vor Alexandrián, 14.

Má jen, co mu sluníčko ukáže n. mášček (Čl. obvy. poněkud shovívavě v komentáři vůči druhému o třetím, obvy. tulácké povahy a jeho způsobu obživy, zvl. že ohledu na zděšení, živí se nepravdivými drobnými krádežmi, to toho, co lze snadno vzít; je to zlobivý kradce

Zasvit mi, ty slunko zlaté, na posledním kroku (zahřej v prsou city svaté, usuvy mých sluníček). (Čl. zvl. starší melancholicky, teskně vůči druhému, druhým, zvl. při vzpomínce na ztracený při pohřbu blízkého třetího n. vzpomínce na ap.) smutně loučím se s vámi, tebou, domem od barona K. I. Villaniho (1812–1883) koloběžkoviny 19. stol., mj. literátka a starosty se stává irově na Benešovsku.

Pěkná slupka skryvá šmíle jádro. (Čl. zkoušený vůči druhému v komentáři o jiném třetím a jeho snaze působit, zaujmout svým zevnějškem ap.) hezký zevněšek, nůž maskovat zlou povahu a špatné vlastnosti n. Ka; sice se chová mile, působí dobře svým jasným vzhledem, ale ve skutečnosti je zlý a bezcharitativní. A: To sem tedá nečekal, že tak bezka holla je že být tak protivná. – B: P. s. skryvá s. j. ■ V ruce je klamný ◆ Přísl. 10, stov. lat. Sub cute hominis saepe latet mens odiosa, pod krásnou kůží se skrývá nenávistná mysl, Walthers 30 57).

Tvrď / hrubá slupka skryvá šidlo / zábravé jádro. n. Pod hrubou slupkou (je) šidlo (Čl. vůči druhému o třetím a kontrastu jeho nepřestupného, nevládného chování a skutečného zvl. o venkovském člověku:) sice vypadá, má tvrdě a obhrouble, ale ve skutečnosti je to hrozný

slušné zdravít druhí lidi, zvl. sobě rovné a ještě důležitější je odpovědět pozdravu jejich. ■ S to dělá se tak zdrav jejích.

Byla by to slušnost (kdyby / Inf). (Čl. informovaný a zkoušený v doporučení a formě jeho uvážované činnosti, n. návstěvy, zvl. s ohledem na hodnotu z hlediska společenské normy a zvyků, to udělat (očekává se to); je to obvyklé, potěšilo by (ho) to; je vhodné kdy vhodně

K vašim službám! n. K službám! (Čl. podřízený, sluha vůči nadřazenému, prodává vůči zakazníkovi ap., obvy. ho zavolání, po jeho příkazu, n. připravený vám splnit vaše přání, přání; co si přejete? A: Pane vrchní! – Co si přejete? ■ S já jsem připraven

Přátelské služby se neúčtují. (Čl. moudrý v připomínce n. radě druhému, též ve skromné odpovědi, n. reakci za svou pomoc, laskavost, otažku ohledně odměny nebo vhodného přátelé si pomáhají nezískání a za očekávají ani nežadují odměnit. A: P. vám děkuju. Nechcete za to aspoň vajíček? – B: Ale paní Novotná, p. kovsky).

Uctivej / uctivý služebník! (Čl. zvl. starší a dříve ve veřejné službě n. pomízené vůči nadřazeným, kazníkovi, dnes někdy jen jako uctívání v žertu, ironicky ap.) jsem tu pro vás poslouchám, pomozte a splňte, s. paní lékárníková! Půlku chleba máme dneska už i čerstvé housky, jsem připravený, co chcete?

Hoden služebník pokrmu světlý (Čl. starší, moudrý a v nadřazené v radě vůči druhému, zvl. s ohledem na třetího a jeho službu, pomoc, mocrník je třeba si vzít a dospět dát jim to základa). ■ S čl. musí odru (věcně jídla). ■ Přísl. 10 (Čelakovský), to zřejm 10, 10.

Slyší, ale nedbá. (Čl. znalceky vůči druhému o bliž